

تلاش و حرکت عنصر اصلی انتظار است/ جایگاه نشانه های ظهور در معارف

جایگاه نشانه های ظهور در هندسه دینی، نمادین یا واقعی بودن آن، امکان تطبیق نشانه های ظهور با شرایط روز، تطبیق نشانه های ظهور در ادیان مختلف و... از جمله موضوعات مطرح در گزارش پیش رو است.

جایگاه نشانه های ظهور در هندسه دینی، نمادین یا واقعی بودن آن، امکان تطبیق نشانه های ظهور با شرایط روز، تطبیق نشانه های ظهور در ادیان مختلف و... از جمله موضوعات مطرح در گزارش پیش رو است.

به مناسبت فرارسیدن میلاد یگانه منجی عالم بشریت حضرت مهدی (عج) در خصوص موضوعاتی مانند اهمیت نشانه های ظهور و جایگاه آن در معارف اسلامی، نمادین یا واقعی بودن نشانه های ظهور، امکان تطبیق نشانه های ظهور با شرایط روز، تطبیق نشانه های ظهور در ادیان مختلف و... به سراغ دو تن از کارشناسان موضوع مهدویت کشور رفتیم تا نظر آنها را در مورد این موضوعات جویا شویم. متن زیر مشروح گفتگوی مهر با این کارشناسان دینی است.

اهمیت نشانه های ظهور و جایگاه آن در هندسه دینی

حجت الاسلام محمدصابر جعفری، قائم مقام بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) در خصوص اهمیت نشانه های ظهور و جایگاه آن در هندسه دینی ما گفت: نشانه های ظهور هم می توانند نشانه ای برای تحقق واقعه باشند و هم می توانند نشانه ای برای اصل واقعه باشند.

وی گفت: نشانه هایی که تحقق واقعه را خبر می دهند، علائم حتمی هستند. یعنی علائمی که یقیناً اتفاق می افتند و هم زمان با ظهور بوده و در پازل ظهور قرار دارند. اما یکسری از علائم وجود دارند که لزوماً تحقق ظهور را نمی رسانند بلکه نشانه هایی هستند که برای ما ظهور را نوید می دهند. این نشانه ها مواردی بوده اند که در طول تاریخ وجود داشته و نسبت به تحقق ظهور دلگرم کننده بوده اند.

این کارشناس دینی ادامه داد: در انواع نشانه های حتمی جریان سفیانی و صیحه آسمانی را داریم که وقتی این اتفاق می افتد ماجرای ظهور رخ می دهد. اما مثلاً پرچم های سیاه نمونه ای از مثال نوع دوم است.

وی بحث خود را با مثالی ادامه داد: تابلوهای راهنمایی و رانندگی دو جور هستند، بعضی هم جهت را نشان می دهند و هم مسافت باقی مانده را. اما بعضی ها صرفاً جهت را نشان می دهند و مسافت را نشان نمی دهند. بعضی از علائم، علائمی هستند که مسافت باقی مانده را نیز مشخص می کنند مثلاً نشان می دهد که 5 کیلومتر تا تهران باقی مانده است. اینها علائمی هستند که در حوزه ظهور مطرح هستند.

جعفری افزود: به طور کلی نشانه های ظهور به عنوان علائمی هستند که تحقق ظهور را نشان می دهند و دلگرم کننده به اصل ظهور هستند. اما این توضیح نیز لازم است که هیچ کدام از این علائم به عنوان علل و عوامل ظهور مطرح نیست.

نباید بدون دلیل نشانه های ظهور را نمادین بدانیم

قائم مقام بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) در مورد نمادین یا واقعی بودن نشانه های ظهور گفت: تا زمانی که ما دلیلی بر نمادین بودن موضوعی نداشته باشیم حق نداریم یک چیز را نمادین در نظر بگیریم. ما باید دلیلی داشته باشیم مبنی بر اینکه نشانه ای نمادین است. رویکرد بعضی نسبت به عوامل خارق العاده، اول نمادین است. هر چه می شوند نمادین در نظر می گیرند. مثلاً می گویند اینکه یک کوهی بالای سر قوم بنی اسرائیل آمد، در واقع سایه کوه بوده است. به چه دلیل؟ عده ای می خواهند همه حوادث را نمادین ببینند. کما اینکه عذاب ها و نعمت های جهنم و بهشت را نیز نمادین می بینند. ما تا دلیلی بر نمادین بودن یک امر نداشته باشیم حق نداریم آن را نمادین بشماریم. شما اگر بخواهید حمل بر خلاف ظاهر کنید نیاز به شواهد دارید.

وی ادامه داد: مثلاً ما می دانیم صیحه آسمانی اتفاق می افتد اما اینکه شکل آن به چه صورتی است، تصویری نداریم. اینکه ما این موضوع را حمل بر رسانه ها بکنیم، دلیلی وجود ندارد.

تبعات تطبیق نابجای حوادث امروز با پیشگویی های آخرالزمان

حجت الاسلام جعفری در پاسخ به سوالی مبنی بر امکان اینکه پیشگویی های آخرالزمان را با مسائل روز تطبیق بدهیم وجود دارد و ضرورت آن چیست؟ گفت: با علائمی که وجود دارد نباید گنگ و مبهم برخورد کرد و باید آنها را فهم کرد. راه و روش علمی فهم را نباید ببندیم. اما علقه به ظهور امام زمان (عج) توجیه کننده این نیست که هر کس به هر شکلی که خواست در مورد این مسائل حرف بزند. این نگاه انحصاری نیست و مسئله کاملاً علمی است و باید روشمند و علمی با آن برخورد کرد.

وی افزود: تبعات تطبیق نابجای حوادث امروز با پیشگویی های آخرالزمان و ظهور این است وقتی افراد و اشخاص و اتفاقاتی را به عنوان مصادیق ظهور در نظر می گیرید، طبعاً به دنبال خود زمان ظهور را تعیین کرده اید. وقتی مصادیق تحقق پیدا نکرد، چه بر سر اعتقادات مردم خواهد آمد؟ در روایات ما آمده که ما اهل بیت وقت تعیین نمی کنیم و آنها از تعیین وقت منع شده اند، یکی از دلائل آن این است که «لقسست القلوب و لرجع عامة الناس عن الاسلام» یعنی بیشتر مردم از دین باز می گردند.

جعفری ادامه داد: در روایات به ما سفارش شده که هر لحظه منتظر باشید. در یک جنگ، سربازی موفق است که هر لحظه آماده

باشد. بحث این است که مراکز علمی ما و تخصصی ما باید مسائل جهان را رصد کنند و بطور علمی تطبیق آن را با علائم و پیش گویی های ظهور بیابند اما اینکه بیابیم و موضوعی را عمومی مطرح کنیم کاملاً حادثه خیز است.

این کارشناس دینی گفت: اگر ما حواس مردم را به نشانه های ظهور پرت کردیم به شرایط ظهور توجه نمی کنند. شرایط این است که باید برای امام زمان آماده باشید و کاری نکنید. جامعه باید یک تمدنی داشته باشد و یک حرکتی بکند. بتواند برای جوامع دیگر الگو باشد. در این صورت این امر مغفول می ماند.

وی ادامه داد: مثلاً انقلاب اسلامی در حوزه استقلال سیاسی حرکتی کرد که بقیه یاد گرفتند. پس اگر ما در حوزه های دیگر ورود پیدا کنیم و حرف برای گفتن داشته باشیم، ما را به سمت ظهور حرکت می دهد.

باید شرایط ظهور را بوجود بیاوریم نه اینکه صرفاً به نشانه ها بپردازیم

حجت الاسلام جعفری ادامه داد: اولین ثمره پرداختن به نشانه ها و متمرکز شدن بر آن و کشاندن آن به کف جامعه این است که جامعه را از پرداختن به شرایط باز می دارد. بجای اینکه طی مسافت کنیم و برای ظهور آمادگی پیدا کنیم به امور کم اهمیت مشغول می شویم. نکته این است که علائم در اختیار ما نیست بلکه شرایط تحقق ظهور و آماده سازی برای آن در اختیار ماست.

وی افزود: بجای پرداختن به شرایط داریم علائم سازی می کنیم. وقتی اینها اتفاق نیفتد چه بر سر اعتقادات مردم می آید. بعضی از بزرگان ما مثل میرزا جواد آقا تبریزی که چند سال پیش به رحمت خدا رفتند می فرمودند -نقل به مضمون می کنم- جامعه باید طوری منتظر باشد که اگر ظهور صد هزار سال دیگر هم طول کشید جامعه از اعتقادات خود دست نکشد. گفتند که هر لحظه منتظر باشید.

از همان اول معنای انتظار را اشتباه فهم کردیم

حجت الاسلام محمدصابر جعفری در خصوص مفهوم انتظار گفت: به نظر من ما از همان اول معنای انتظار را اشتباه فهم کردیم. بعضی واژه ها را نباید در لغت نامه به دنبال آن گشت. مثلاً در لغت نامه انتظار را از نظر افکندن و به معنی درنگ کردن معنی کرده اند اما انتظار یک اصطلاح شرعی است. اهل بیت خودشان منظور را از انتظار بیان کرده اند. چرا ما می خواهیم انتظار را لغت نامه ای ترجمه کنیم؟

وی افزود: اگر انتظار را به معنی چشم به راه بودن در نظر بگیریم اگرچه لازمه متوقع امر بودن حرکت و تلاش است- چه اتفاقی می افتد؟

این کارشناس دینی ادامه داد: امام سجاد(ع) می فرمایند که منتظران بهترین هر زمان هستند و از هر زمانی بهتر هستند، آنها ویژگی هایی دارند که مثلاً «الدعاه الی دین الله سرا و جهرا» الدعاه یعنی دعوتگر، یعنی اینها پیوسته به دین خدا دعوت می کنند و بصورت پنهان و آشکار تلاش می کنند. تلاش و حرکت عنصر کلیدی است.

وی افزود: انتظار در روایات ما تعریف شده است. مثلاً «فلینتظر و یعمل بالورع و محاسن الاخلاق» یعنی هر کس دوست دارد از یاران قائم(عج) باشد؛ باید انتظار بکشد و با پرهیزکاری و اخلاق نیک رفتار نماید در حالی که منتظر است. لذا انتظار با عمل و تقوا و اخلاق و تلاش هم ردیف شده است.

منتظر اجر و ثواب هزار شهید جنگ بدر و احد را دارد

قائم مقام بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج) گفت: آیا امکان دارد که منتظر اجر و ثواب هزار شهید جنگ بدر و احد را دارد؟ جنگ بدر و احد اوج مظلومیت پیامبر و اوج تخریب ها علیه پیامبر بود. یاران پیامبر(ص)، در آن فضای تبلیغاتی علیه پیغمبر و در آن فضای غربت پیامبر، کنار ایشان ایستادند و شهید شدند. ثواب این شهادت را هزار برابر کنید تازه به اندازه اجر منتظر خواهد بود! آیا منتظر تنها می تواند انسانی باشد که بگوید من صرفاً چشم به راه امام زمان هستم؟

وی ادامه داد: پیامبر اکرم فرمودند خوشا به حال برادران من، پرسیدند برادران شما چه کسانی هستند؟ فرمودند: برادران من کسانی هستند که در آخرالزمان می آیند و به سیاهی به روی سفیدی ایمان می آورند یعنی بوسیله نوشته ها. بدون اینکه پیامبر یا امام را ببینند اما معتقد ایستادند. یعنی آدم هایی که با همه حوادث آخر الزمان و ابتلاها و... خوب حق را شناختند و در این مسیر با استقامت هستند.

جعفری گفت: بعضی از تعابیری که در خصوص انتظار وجود دارد ذوقی است. تعریف انتظار معلوم است. باید کلمه را در جایگاه خود پیدا کرد. وقتی می گوئیم انتظار یعنی متوقع امری بودن، باید خود را برای آن امر آماده کرد.

این کارشناس دینی در خصوص آمادگی برای ظهور گفت: بحث این است که وظایف فردی و اجتماعی و حرکت و تلاش را برای تحقق آن جامعه را در خود بوجود آورد. آیت الله جوادی آملی می فرمود کسی که در درون خودش جمهوری اسلامی نیست چطور می خواهد جمهوری اسلامی را در بیرون محقق کند. انسانی که در دورنش شیاطین و طاغوت مدیریت می کند چطور می خواهد برای ظهور آماده شود؟ لذا خودسازی در حوزه فردی و اجتماعی و همچنین معرفت افزایی نیاز اولیه است.

عهد، عقد و بیعت، سه واژه در ادبیات دینی

حجت الاسلام جعفری با توضیح سه واژه عهد، عقد و بیعت در ادبیات دینی گفت: عهد همان پیمان بستن است. عقد یعنی انسان می فهمد که جان و آنچه دارد را باید برای این جایگاه خرج کند. در بیعت هم جانش را می فروشد.

وی گفت: اولین مرحله این است که انسان خود را با امام زمان(عج) همراه کند. وقتی این اقتدا اتفاق افتاد من برای اینکه راه را با او طی کنم با او عهد می بندم، «فمعکم معکم». مرحله دوم این است که این اعتقاد در وجود من چنان عمق می گیرد که می

فهمم راه فقط همین است، اینجا خود را گره می زنم که «لا مع غیرکم» دیگر جدا شدنی نیست. لذا این عقد است که خود را گره بزنم. البته این گره زدن راحت نیست و باید عمق وجود انسان به آن باور گره بخورد. بعد از اینکه گره خورد دیگر فرد عملاً و عقلاً خود را به دست او می سپارد.

معرفت، محبت عاقلانه و استدلال عاشقانه است

جعفری با اشاره به حدیث «من مات و لم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیه» در خصوص مفهوم معرفت امام گفت: عهد و عقد و بیعت بدون شناخت تحقق پیدا نمی کند. مکتب شیعه مکتبی است که عقل و عشق هر دو همگام هستند. شما وقتی به حوزه عقل رسیدی می گوید بشناس که امام تو کیست و دغدغه او چیست و تو را به کجا می خواهد ببرد و جایگاه او چیست. این معرفت، محبت عاقلانه و استدلال عاشقانه است که این دو با هم آمیخته هستند. اگر این معرفت رخ ندهد کاری از پیش نمی رود.

ما از خود امام مهدی(عج) غفلت داریم

این کارشناس دینی در خصوص حلقه مفقوده در مباحث مربوط به مهدویت گفت: خیلی چیزها وجود دارد که ما نسبت به آن کم کاری کرده ایم. از اینکه دشمنان برنامه ریزی و کار می کنند و ما مانیفست و برنامه ای نداریم که بگذریم، به نظر من، ما از خود امام مهدی(عج) غفلت داریم. آنچه که روایات ما درباره امام مهدی(عج) با عنوان غریب و طرید یعنی طرد شده و فراموش شده یاد می کنند به همین خاطر است. نشان می دهد که ما نسبت به حضرت غافل هستیم. غفلت یعنی اینکه امام زمان گویا در زندگی ما نیست و یا اگر هست به اندازه عرض ارادت زبانی است. باید فکر کنیم که امام زمان(عج) کجای حرکت مرا دوست دارد و کجای آن را نمی پسندد؟ باید دغدغه امام زمان(عج) را داشته باشیم.

علائم آخرالزمان به منزله تابلو و نشانه است

حجت الاسلام مجتبی کلباسی مدیر مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم در مورد اهمیت پرداختن به نشانه های ظهور گفت: یکی از مواردی که در دین جایگاه ویژه ای دارد بحث آینده و توجه به آینده است. دین صرفاً به گذشته کار ندارد بلکه ترسیم آینده و اینکه چه آینده ای باید پیش بیاید و چگونه باید پیش بیاید هم در مجموعه معارف دین دیده شده است.

وی ادامه داد: علائم ظهور یا علائم آخرالزمان به منزله تابلو و نشانه هایی است که در یک مسیر طولانی برای یک مقصد بزرگ نصب شده است. این حوادث را است و از یک واقعه ای خبر می دهد. مثل تابلوهایی که در فواصل یک مسیر طولانی قرار داده شده است. این تابلوها برای این است که مقصد را نشان دهد و توجه به کسانی بدهد که در این مسیر حرکت می کنند که اکنون کجا هستند و در حال عزیمت به چه جایی هستند. در کل، نشانه های ظهور تقویت نگاه آینده نگری و آینده سازی و توجه به رخدادها در مسیر آن هدف است.

وی در پاسخ به این سوال که زبان نشانه های ظهور نمادین است یا واقعی، گفت: برخی از نشانه ها نمادین هستند. مثلاً اسمی بر یک جریان گذاشته شده است مانند دجال. با توجه به اوصافی که روایات در مورد دجال آمده این یک شخص مثلاً زید ابن عمرو نیست بلکه یک جریان است که نمادهای مختلفی را در طول تاریخ از خود بروز می دهد. برخی از نشانه ها هم نماد نیستند و عین واقعیت اند. یعنی دقیقاً با حقیقت تطبیق دارند. برخی از نشانه ها جنبه کلی و مصادیق مختلفی دارند. لذا نشانه های ظهور همه بر یک سنخ و یک وزن نیست.

تطبیق پیشگویی های آخرالزمان در اسلام و یهودیت و مسیحیت

حجت الاسلام کلباسی در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه می توان پیشگویی های آخرالزمان در اسلام و یهودیت و مسیحیت را تطبیق دهیم، گفت: بله این کار شده است. برخی از پایان نامه ها را دیده ام که در مورد بررسی پیشگویی هایی که در مضامین داود یا مکاشفات یوحنا با آنچه که در اسلام آمده، انجام شده است.

وی ادامه داد: مثلاً یهودی ها می گویند ماشیه خواهد آمد. مسیحیان می گویند مسیح باز خواهد گشت. در اسلام هم این جز قطعیات است که حضرت مسیح در بیت المقدس از آسمان فرود می آیند و در معیت امام عصر قرار می گیرند و نقل است که دجال به دست این حضرت کشته می شود. این یک وجه اشتراک است که همه روی یک موضوعی وفاق دارند. اینها از جمله موضوعاتی است که قابلیت مطالعات تطبیقی را دارد.

مدیر مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم در مورد امکان و ضرورت تطبیق پیشگویی های آخرالزمان با شرایط امروز گفت: تطبیق انواعی دارد و نمی شود یک حکم کلی برای تطبیقات صادر کرد. آنچه که مسلم است تطبیق احتیاج به این دارد که انسان یک وقوف کاملی در همه جوانب داشته باشد که بتواند تطبیق کند. لذا اکثر تطبیق ها حدسی و بعضی از آنها بسیار خطرناک و گمراه کننده است.

وی ادامه داد: مثلاً ایمانی یکی از نشانه ها ظهور است و پیش از ظهور اتفاق می افتد. حال در طول تاریخ عده ای مدعی شدند که ما ایمانی هستیم. در چه صورت تطبیق علمی و دقیق است؟ اینکه بدانیم ایمانی چه شرایط و ویژگی هایی دارد؟

این کارشناس دینی گفت: مثلاً درباره ایمانی آمده است که ایمانی و سفیانی در یک سال و یک ماه و یک روز خروج می کنند. از طرف دیگر ایمانی و سفیانی زمان ظهور هم حضور دارند. یعنی نه تنها علائم ظهور اند بلکه در دوره حضور هم حضور دارند. اگر تطبیق صحیح علمی باشد اشکال ندارد و مورد نیاز است اما اکثر تطبیق ها، پایه ای ندارد و تا کسی موضوع را نشناسد نمی تواند نظر دهد.

انتظار، زمینه حرکت و نگاه به آینده است

حجت الاسلام کلباسی در خصوص مفهوم انتظار نیز گفت: آن انتظاری مقدس و پویاست انتظاری است که زمینه حرکت و نگاه به آینده است. لذا رسیدن به یک مقصد با یکسری اقدامات منطقی و علمی صورت می گیرد.

وی در پایان گفت: اهل بیت راجع به انتظار فرمودند «العارف منکم هذا الأمر المنتظر له المحتسب فيه الخير کمن جالد والله مع قائم آل محمد بسیفه» یعنی کسی که از شما عارف این امر باشد و انتظار آن را داشته و نگهبان وقوع خیر آن باشد به خدا قسم مانند کسی است که با شمشیر خود در خدمت حضرت قائم جهاد کند. این انتظار شرایطی دارد که همین نگاه به آینده و تلاش برای ساختن آن آینده است. ما از آن به انتظار پویا و حرکت آفرین یاد می کنیم. در مقابل، این نگاه وجود دارد که انتظار را به معنی سستی و بی تحرکی و ضعف می داند و معتقد است نباید اقدامی انجام داد و صرفا باید همه امور به دست حضرت صاحب(عج) حل شود. لذا انتظار پویا و سرزنده مورد نظر اهل بیت بوده است، نه انتظار سکون آفرین و خمودساز.